

Govor prezidenta Rupnika

(Nadaljevanje s 1. strani.)

In kar je glavno, v takšnem stanju stopamo sedaj v tretjo, končno dobo preizkušnje.

Ce smo prestali dve preizkušnji, moramo sedaj zbrati vsa krvava in draga izkustva, ki smo si jih nabrali doslej, da bomo tretjo in zadnjo preizkušnjo prestali zmagovito, čeprav bi od nas zahtevala še tako boleče odgovore in žrtve. Zato sem govoril o napakah, preteklosti, da se iz njih naučimo kaj koristnega za bodočnost! Sedaj je še čas, da si postavimo načelo: koristiti narodu kot edino vodilo našega ravnanja in da se postavimo na temelje brezkompromisne, vse druge nazore in predvsem nekristna politična čustva odklanjajoče protikomunistične načelnosti. To je načelnost, ki zahteva od nas skrajno enotnost in discipliniranost v podvigih in naporih, trezno mišljenje, zaupanje v božjo pomoč, poslušnost legalnemu vodstvu in njegovim poveljem, ohranitev mirnih živcev, pripravljenost, poštenost, vestnost v izpolnjevanju prejetih nalog in predvsem odklanjanje vsakega sporazumevanja s komunisti!

Trdota naše zadnje preizkušnje bo odvisna od svetovnopoličnega položaja, ki ga ustvarja vojni položaj. Trenutni vojni in politični položaj vam je poznan iz vojnih poročil. Če boste po tej poti dosledno nasledovali tudi silnice bodočega svetovnopoličnega razvoja, vas trenutno stanje ne bo našlo nikoli nepri-

pravljenih. Pri tem se moramo kajpak dosledno držati že omenjenega načela in prepričanja, da naša nagnjenja ne bodo razvoja nikoli predepisovala in da bomo ostali vedno le drobce oblikujoče se protiboljševiške Evrope, v katere okoliščini bomo lahko odločili edino kaj zase; in še to samo tedaj, če bomo proti boljševizmu nastopali enotni misli, čustev in namenov, to je, s mislijo samo na rešitev narodove nacionalne in krščanske substance.

Nam prilikaveč je torej težko govoriti o položaju, ker ogromne sile odločajo o njem. Le eno verujem: to je, da Nemčija v evropskem protiboljševiškem boju ne bo kapitulirala, kar pomeni našo rešitev in zgodovinsko zaslugi današnje Nemčije, zaslugi, ki jo bo nečustvena in nepristranska zgodovina knjižila z zlatimi črkami. Vsak drugi narod bi puško že davno vržil v koruzo in s tem Evropo izročil boljševišku uničenju. Džingiskanovih učencev, ki so mojstra prekosili. Današnja Nemčija pa s svojimi žrtvami in svojo krvjo brani vso Evropo in tudi svoje ostale sovražnike, naj zveni to še tako paradoksalno.

Ce vam danes govorim, ne kanim s tem vplivati na svetovni razvoj, ki se bo v ostalem itak sam prejel ali slej moral zaključiti. Kakšen na moč računarski politik na mojem mestu vam v očigled dogodkov verjetno sploh ne bi govoril. Jaz pa sem se vam namenil govoriti prav te dni, ki prehajajo v višek zmene, ker čutim tolikšno zapoved odgovornosti do svojega naroda, ki mu od leta 1943. moram kmalu iti usodo, da ne bi imel mirne vesti, če ne bi prav v sredo teh dogajanj postavil svojih opozoril, pozivov in napoltkov.

Načelnost, ki prinaša tudi žrtve, nas ne more nikoli prevarati. Bodimo torej do skrajnosti načelni kristjani in nacionalisti, kar nas dela nesprejemljive protikomuniste. Pri tem se spominimo postopanja boljševizma povsod, kamor je vdril, in predvsem v bratski Srbiji, ki nam naj služi za najbližji in najbolj boleči primer, in se ob tem zavedamo, da je vsak komunist enak zločinec, ki mu ne gre vera, pa naj nosi slovensko, jugoslovansko ali rusko oznako! Spominimo se žrtve grobiš v Mozlju, Jelendolu in Krimski jami, ki so jih napolnili Titovi razbojniki, spominimo se stolin pokolanih srbskih nacionalistov, ki so bili navjeni in jih je likvidiral Titov demokratski režim federativne Jugoslavije! Potem se bomo vedno dovolj trezno zavedali, da pomeni Tito boljševiškega poslance smrti za Jugoslavijo, njegova »demokratska« vladarstvo likvidatorjev poštenih rodoljubov, njegova »federativna Jugoslavija«: federativno republiko moskovskega Džingiskanovega naslednika Stalina in njegova »jugoslovanska vojska« tolpo steklih psov, ki gledajo na našim narodnem telesu. Z robizajši, poklenimi razbojniki, morilec in tevti Jugoslavije ne bo nihče ustvaril! Če bo v tem prostoru treba kaj zidati, bomo to s poštenimi, preizkušenimi nacionalnimi silami, ki jih na Kranjskem predstavljamo mi s svojimi domobranci!

Te nacionalne sile pa so v stalni pripravljenosti proti Titovim in drugim boljševikom! Teh nacional. sil ni in tudi ne bo omrtvih nikakšen svetovni položaj! Njih je alternativa: boljševizem ali smrt navzlic vsem prišepetavanjem strnila v ofenzivno enotnost! Danes sile Slovenskega Domobranstva v ofenzivnem zaletu čistijo zadnja zatočišča boljševiških predstraž pri nas skupaj z nemškimi vojniki in drugimi nacionalnimi borci ter z neodoljivimi vojniki čisto nove, nacionalne Rusije. Vemo, da je naša stvar sveta in Bogu dopadljiva, vemo, da se za isto stvar bjejo odredi prebujene Rusije za, na in pred Uralom, na Kavkazu in prav posebej v Ukrajini, vemo, da se poloteva stozrenje in da se prižiga nacionalni upor v baltskih deželah, Romuniji, na Finskem, v Bolgariji in Srbiji, kjer vrli srbski nacionalisti izpodjedajo Titovo tiranijo, vemo, da se bo kmalu postelilo stozrenje vse Evrope in sveta, ki bo z neusmiljeno doslednostjo iztrebilo zadnje ostanke zdražbarske, sovražne in nemire sejoče boljševiške kuge. Takrat bo na svetu zasijalo novo sonce svetlejšje sreče, kot je kdaj koli bivala med otroki zemlje. Takrat bodo narodi, ki so prestali grozotno preizkušnjo židovskega izigravanja, zaživi srečno življenje medsebojnega tvornega sodelovanja in takrat bomo v vrstah zmagovalcev stali tudi mi kot zmagovalci!

Zato se ne bojimo nobene preizkušnje! Na vsako smo pripravljeni! Vsaka možnost je preračunana, vsak slučaj

vih evropskih narodov, ki se bodo nekoč dvignili po krstu nove Evrope. V tej zvezi je važno, spoznat pomen te vojne v vsej njeni dalekosežnosti. Pri opustitvi malenkostnega mišljenja mora slovensko ljudstvo imeti jasno pred očmi, da bodo na koncu tega boja odločili na sodnikovi tehnični le napori in žrtve, doprinešeni za novo Evropo. Le za ceno osebnih žrtve in žrtve slovenskega naroda bo mogoče upravičene narodne želje prijaviti Führerju nove Evrope, o čemur jih od njega izsiliti. Samo takol Za ljudi, ki stoje ob strani in ki hočejo ubiti krvavo sedanost tako, da škilijo na več stolov, ni pri tem velikem obračunavanju nobenega prostora. Ta hladni premislek si je treba zapomniti za vso bodočnost.

In zdaj še o našem dednem sovražniku, komunizmu.

Temeljna gibalna tega boja je treba iskati v verskih in narodnih motivih. Sluhenik je prepričan, da bo za primer, če bi azijski stepski val pregazil Evropo, bila iztrebljena božja dediščina in narodno čutenje. Spricho dejstva, da vsak posameznik stremi, posluševati se brezposojno materinske na domačih tleh, je treba pod silo razmer v spoznanju, da vsi skupaj tvorijo slovensko skupnost, postaviti celoto nad osebne in

zvet v račun! Prav zaradi tega govorim te uro svojemu narodu, da vas, rojaki, opominam na vse! Rotim vas, da se spomnite napak preteklosti, ki so nas stale preveč žrtve in po teh izkušnjah uravnajte svoje ravnanje sedaj in v bodoče! Predvsem: Zabilimo vse razlike v gledanjih. S svoje strani sem prav te dni doprinesel velik delež s tem, da sem dragocene sile rešil slovenski protikomunistični skupnosti! Sedaj je treba samo še trezne pameti in neumornega dela na uresničitvi slovenske protikomunistične vsenarodnosti, ki pušča vse druge interese na stran in osredotoči vse svoje moči in sposobnosti na borbo proti komunizmu v okviru Slovenskega domobranstva.

Kar zadeva mene, bi rad poudaril, da bom v vseh okoliščinah in v vsakem slučaju ostal z narodom in če bi usoda hotela, bom za ta narod v boju z boljševizmom tudi rad padel! Moram to povedati, ker je podzemlje naše ulice zadnje čase, ko sem vojaške operacije postavil nad vse drugo delo in se zadrževal s svojimi domobranci na terenu v borbi, okoli mene spleto najbolj neumne in nemogoče pravljice. Če bi komunisti in njihovi zavestni in podzvestni hlapi radi videli, da me v času končnega obračuna ne bi bilo na čelu vojske, potem naj si enkrat za vselej zapomnijo, da me bodo do konca imeli priljubeno videti v borbi z njimi skupaj s slovenskim narodom, ter vsemi, ki se nam bodo v tej borbi pridružili in nas podpirali, samo da mi dobri Bog da zdravja in moči!

Zapoved časa se glasi: Vse razpoložljive sile na razpolago domobranci, ki ostane slej ko prej nosilec nove svobode slovenskega naroda!

Ob tej priložnosti naj se obrnem prav posebej do vas, dragi moji domobranci, da vam od poveljnika do zadnjega bora izrazim svojo toplo zahvalo za uspehe, ki ste jih zadnje čase slovenskemu narodu priborili skupaj z nenadkriljivimi nemškimi vojniki, četniki, dobrovoljci in vojniki Ruske Osvobodilne Armije. Bodite ponosni, pripravljeni, poslušni, disciplinirani, podkovani protikomunistični borci in enotni v vrstah našega domobranstva tudi naprej! Potem nas nobena preizkušnja ne bo vrgla ob tla! Odbijate vsak poizkus razdvajanja, naj pride od katere koli strani, zakaj, kdor bi skušal razbiti našo enotno pripravljenost, hote ali nehoče, zlonamerno ali zaradi nesposobnosti, ki izvirja iz prevelikega stremužanja, služi komunizmu in pripravlja nove Grčarice in nov Turjek, ki se v slovenski zgodovini ne smeta ponoviti nikdar več! Čuvajte svoje, iz krvi in trpljenja zrastle domobranstvo kot največje dragoceno slovenskega naroda v teh časih! Vse storite za domobranstvo, proti njemu ne pustite storiti niferas, ker bi to služilo samo komunistom, ki ste jih dodobra spoznali! Slovensko domobranstvo je in ostane slej ko prej matica slovenskih protikomunističnih borec. Z njim in samo z njim si bo slovenski narod priboril svobodo.

Naše pridne kmote zopet presim, naj še enkrat stisnejo zobe, kot so jih še vsolej došle v naši zgodovini, kadar je bil slovenski narod v stiski, in naj do skrajnosti obdelajo polja, da bomo živeli Prazno je namreč vsako upanje, da bi nam kdor koli in od koder koli vozil ladje ali vlake živil. Preživeti se moramo sami!

In tudi tokrat naj ponovim, kar sem sam ali po svojih zvestih sodelavcih ponavljal od 1943. leta naprej: Slovenci, združite se! Opustite vsako nepotrebno ljubosumje in v svojo ter predvsem v korist svojega naroda dajte vse razpoložljive sile svojemu Slovenskemu domobranstvu! Zavejmo se, da si moramo predvsem pomagati sami! Stremimo se in bodimo pametni, ker je jalovo mišljenje, da nas ima kdor koli na svetu tako rad, da bi nas navzlic naši neumnosti držal pokonci!

Strmimo sile, pripravimo voljo, zapajmo v pomoč božjo, ker se po svojem svetem načelu — Bog, narod, domovina — borimo za zmago reda božjega, bodimo enotni, zasledujemo samo koristi naroda, ostanimo do zmage nesprejemljivi sovražniki komunizma, bodimo hrabri, pripravljeni poslušati povelja in disciplinirani; potem nam končni uspeh ne uide! Potem bo lahko vsa slovenski narod zmagovito prestal zadnjo preizkušnjo in zaživel lepše dni nove svobode, ko bo v trpljenju in krvi preizkušen z združenimi močmi lahko uresničil vse svoje lepe želje.

Tako nam Bog pomagaj!

Zatemnitveni čas
20.55 do 5.35 ure

terese. Če v tem fanatičnem boju posameznik pogine, je to spricho versko narodne naloge v resnici brezpomembno. Vsakdo ve, da tolovaji odnosno njihovi pomagajo periodično odmetavajo letake, katerih nerodno besedilo naj bi brolilo pošteno stremenje in borbeno odločnost. Zlasti se zdi, da sovražne sile skušajo v končni fazi te vojne raznetiti živčno vojno. Kljub prepričanju, da ta propaganda ne more doseči razkrajajočega vpliva, je vendar le važno, ponovno opozarjati na to, da za slepilnim manevrom tako hvalačnega panslavizma preži le brezobzirno vključenje tega koščka zemlje v sovjetsko provinco. Pri tem se komunizem razgalja kot izvrševalec brezbožne svetovne revolucije. Če bi pa še kdo verjel stari romantični sanji, potem naj se ozre na Poljsko, ki jo je Anglija izdala. Če mu to ne zadostja, pa naj se ozre na »panslavistično« urejeno Srbijo, oziroma Bolgarijo ali Romunijo. Zlasti mnogi sedaj iz Belgradia semkaj pribegijo Srbi bi mogli naslopliti kot priče »bratske izdaje«. — Le eno je gotovo: verno ljudsko dušo, ki je že tisoč let v sreči in nesreči vedno našla pot do Boga, bi zadržal boljševizem še pred tabernaklom. Slovensko narodno čustvanje pa bi pod stepskimi Huni utonilo v množičnem proletariatu.

Enkratna pomoč uslužbenstvu ob Führerjevem rojstnem dnevu

Der Oberste Kommissar in der Operationszone »Adriatisches Küstenland« je izdal naslednjo naredbo:

Cl. 1. Dne 20. aprila 1945 je izplačati enkratno pomoč vsem nameščencem in delavcem v zasebnem gospodarstvu, števil kmečko delavstvo, ki je od 1. januarja 1945 izpolnjevalo svojo dolžnost v obratib in ki je sopolagalo pri vzdrževanju in povečanju proizvodnje.

Cl. 2. Pomoč znaša za nameščence polovica plače, plačane za mesec marec, za delavce pa 96 urna mezda, pri čemer se kot osnovna računa za mesni teden pred 20. aprilom 1945 pripadajoča osnovna urna mezda.

Cl. 3. Pomoč je davkov in dajatev prosta.

Cl. 4. Pomoč se mora izplačati nameščencem obenem z mesečno plačo za april, delavcem pa obenem z mezdo za teden v katerega pade 20. april.

Cl. 5. Prekrški bodo kaznovani.

S to svojo odredbo je najvišja oblast na našem ozemlju potrdila, da ima

vedno voljo poskrbeti za delovno ljudstvo, da mu bo življenje olajšano. Ze svojačeno smo se imeli ob več prilikah priložnost pripraviti se, da je Vrhovni komisar kmalu po svojem nastopu resno začel akcijo za izboljšanje razmer delovnega ljudstva, med katerega je zlasti šteti delavce in nameščence. Vojne razmere so žal povzročile, da se za mišljeni načrt v celoti ni mogel izvesti, vendar je uspelo načrte realizirati vsaj v toliko, da je življenje delovnega ljudstva postalo znosno. Mnogo pridobitev je delovno ljudstvo doživelo v sedanjih časih, prav posebno pa so bile pomembne pridobitve na socialnem polju. Podčrtati je treba, da ni bila izpuščena nobena prilika, v kateri je bilo mogoče pomagati delovnemu ljudstvu, kar dokazuje tudi sedaj najnovejši ukrep, ki smo ga priobčili. Ta ukrep je pomemben še zaradi tega, ker je ta dan, ko so združene vse misli Nemcev pri Führerju, bil porabljen kot prilika za dejanje, ki je v korist splošnosti, kar bo pozdravilo z zadoščenjem delavstvo in nameščentvo, ki bo imelo praktično, oz. neposredno korist od tega dejanja.

Bojišča zadnji teden:

Ob poskusih napada na Berlin

Zahodno bojišče

Na zahodnem bojišču so se po svoje razvijali boji na Nizozemskem, kjer so kanadske in angleške čete stremele za tem, da bi odrezale vso srednjo in zahodno Nizozemsko od ostalega bojišča. Zato so pritiskale na Gröningen in stremele proti do morja. Velika mesta na Nizozemskem in pokrajina ob Zuidoosterskem jezeru je pa še v rokah nemške vojske. Nadaljnji klini Montgomerijeve armade pritiskajo zlasti na Emden ob izlivu reke Ems in na Bremen ob Weseru. Drugi klini se približujejo Hamburgu v glavnem ob juha, kjer se bijejo ogorčeni boji za Lüneburg in Ulzen. Nadalnje zahodno bojišče gre v glavnem ob reki Labi mimo Magdeburga, v katerem se bijejo hudi boji. Pod Magdeburgom so obdržali Amerikanci nekatera mostišča čez Labo, medtem ko so južno od mesta Dessau bili zadržani v glavnem na reki Muldi, vzhodno od Leipziga. To mesto se junško upira ameriškim obkolitvenim silam, prav tako kakor mesto Halle. Južno od Leipziga se je ameriškim klinom posrečilo prodreti naprej proti vzhodu mimo mesta Zwickau do Chemnitza. Odtoz pritiskajo sedaj proti češkemu Rudogorju prav tako kakor so pritiskali oklepniški klini proti češki meji južno od Plauena in Hofa. V južno smer pa so prodrli na Bavarskem oklepniški klini do Bayreutha, Nürnberga in Ansbacha, odkoder gre bojišče v jugozahodni smeri mimo Craileheima na Tübingen in Lahr (40 km severno od Freiburga). — Na zahodnem bojišču bi morali omeniti še boje ob atlantski obali, ki so se v minulem tednu razvneli proti trdnjavi Gironde-jug in Gironde-sever. Slednja trdnjava je po večdnevem junaskem boju morala odnehati pred premočjo, dočim se v trdnjavi Gironde-jug še bijejo boji.

Vzhodno bojišče

Sovjeti so ob začetku veleofenzive poskušali najprej s čelnim napadom med Küstrinom in Frankfurtom Po hudih in ogorčenih bojih so spočetka mogli prodreti do Seelowa, 15 km vzhodno od Küstrina, dočim povsod drugod klub silnim žrtvam niso uspeli. Skoraj istočasno

so sprožili napade ob reki Neisse, kjer so z velikimi silami hoteli izsiliti premikalno vojno in obkoliti Berlin z juga. Močna obrambna črta nemške vojske, ki je z vsemi temi možnostmi računalna, pa je Sovjetom tudi tu preprečila zaželeni uspeh in zato so končno sprožili še tretji sunek čez Odru pri mestu Schwedt, nekako na pol poti med Stettinom in Berlinom. Ta sverni obkolitveni poskus je najmanj uspel.

Celni napad proti zahodu je do konca tedna omogočil le majhne prodore do Müncheberga (kakih 15 km zahodno od Seelowa) in do Buchholza (kakih 8 km severno od mesta Fürstenwalde). Severno odtod so — južno od mesta Fürstenwalde — dosegli Sovjeti Wriezen in Protzel, kjer se morajo boriti z izredno žilavo obrambo. — Južni obkolitveni poskus, izhajajoč s področja reke Neisse, je v glavnem pritiskal na črto Gölitz—Bautzen proti severu. Severno odtod so pritiskali Sovjeti na reko Spree ter dosegli Spremberg. Mimo Kottbusa so dosegli naprej proti zahodu Kalau. Bojišče nasproti Frankfurtu in južno v smeri proti Kottbusu pa kljub silovitim sovjetskimi napadom ni doživelo posebnih sprememb. Nadaljnji oidek vzhodnega bojišča, ki se naslanja na bojišče ob Ratiboru, ni doživel večjih sprememb.

Italijansko bojišče

Težišče ofenzive na italijanskem bojišču se je premaknilo na vzhodni del, kjer nastopajo Angloamerikanci južno od Bologne na obeh straneh ceste Via Emilia in severozahodno od Argente. Tam skušajo doseči prodor do reke Pad v smeri proti Ferrari Zahodno bojišče ob ligurski obali ni naklonjeno nastopom zaradi goratega sveta in zato so mogli Angloamerikanci doseči le malenkostne uspehe pri Carrari, pritiskajoč na vojno pristanišče La Spezia.

Domoljub

Ljubljana, 21. malega travna 1945.

Nadaljujemo svoja razmišljanja o reševanju najvažnejših agrarno-političnih vprašanj slovenskega kmeta. Napovedane podrobnejše razglabljanje o oni dan postavljenih načrtih glede kmetijske zemlje bomo rajši odložili, pa bomo danes in prihodnje navedli še ostale točke kmetijskega programa. Potem bomo pa lahko razpravljali o podrobnejših načrtih, kako bi se to in ono dalo praktično izpeljati.

Danes moramo rešiti drugi del iz sklopa agrarno-političnih načrtov, namreč vprašanje kmetijskega gospodarjenja kot takega. Pravilno razdeljena in urejena zemljiška posest sama po sebi še ne jamči za neko zaželeno mero blaginje kmetijskega stanu. Je samo predpogoj za to, kakor je rečimo kolarju zadostna količina pravega in dobrega lesa predpogoj, da napravi kolo ali premo ali kak drug kolarški izdelek. Toda vsi vemo, da za kolarja še daleč ni dovolj, da ima samo les; imeti mora tudi sredstva, da si nakupi orodje, svoj posel mora dobro znati, si dobiti odjemalcev za svoje izdelke itd. Na podoben način pravimo tudi o kmetu, da mora z zemljo gospodariti, kar se pravi, tako ravirati, da mu ob najmanjšem trudu in izdatku njeni sadovi največ vržejo. To je pa velika umetnost, ki zahteva od posameznika in od vsega stanu mnogo znanja (o tem pa prihodnjik!), izredno veliko smisla za vzajemno sodelovanje, pa tudi še marsičesa drugega. Na drugi strani pa morajo biti tudi državni zakoni in uredbne taksi, da kmetu pri njegovem posamičnem kakor tudi pri skupnem gospodarstvu na roko gredo in mu pomagajo.

Naša osnovna načela za prav urejeno in dobro napredujoče kmetijsko gospodarstvo so naslednja:

1. Da se zagotovi kmetijskemu gospodarstvu potrebna kreditna sredstva, se na obstoječi mreži kmetijskih kreditnih zadrug zgradi enotna kmetijska kreditna zadruga organizacija. Sredstva te ustanove so prvenstveno na razpolago za plodnosne naložbe v kmetijskem gospodarstvu, šele kadar je tem potrebam v polni meri zadoščeno, se sredstva lahko donosno nalagajo drugam.

Kmetom se dajejo posojila redoma v taki obliki in višini, kakršna predvidoma prenese njihov gospodarski dohodek. Izjeme so možne le v izrednih primerih in pod posebnimi določbami.

2. Za izravnavo cen kmetijskih pridelkov s cenami potrebnih in osnue po vnaprej določenem načrtu zgrajeno kmetijsko blagovno združenstvo, ki more imeti v določenih okoliščinah zakonito možnost za uravnavanje kmetijske produkcije s obvezno močjo za vse kmete.

3. Domače kmetijske surovine (n. pr. les, krompir, sadje, mleko itd.) se predelujejo v kmetijske izdelke v domači, predvsem združeni industriji, ki jo država vsostansko štiti in podpira.

4. V boljše doseglo namena pod t. 2 in 3 se za regulacijo cen kmetijskih pridelkov in izdelkov na domačem trgu vpostavi poslovni stiki kmetijskega blaginje in produktivnega združenstva s organizacijo nekmetijskega konsumnega združenstva v mestih in industrijskih krajih. S tem združenstvom, ki ga je treba čim bolj širiti, se zaradi vnovčevanja kmetijskih pridelkov kmetijsko blagovno in produktivno združenstvo čim tesneje poveže.

5. Da se olajša težko kmetično delo in izboljša obdelava, se podpira ustanavljanje in vzdrževanje strojnih postaj v obliki strojnih zadrug.

Posebna pozornost se posveča olajšanju napornega dela kmetijskih gospodinj in uvažanju cenovnih sodobnih strojnih pripomočkov za ženska dela na kmetiji in v gospodinjstvu.

6. Za dvig kakovosti in količine kmetijskih pridelkov in živinoreje se ustanovi dovolj semenogojskih (seleksijskih) postaj in živinorejskih vzrejalnic.

7. Ustanavljajo se »vzorne kmetije« za pouk in propagando sodobnega naprednega kmetovanja. Te kmetije so v zasebni posesti.

8. Kmetijska pospeševalna služba se uredi tako, da se strokovnjaki osvobodijo pisarniškega birokratizma; delo na terenu se organizira čim praktičneje in intenzivneje.

9. Carinski in drugi zaščitni predpisi se izdajajo v taki obliki, da je čim boljše varovanje domačega kmetijskega gospodarstva. Davčna politika se mora voditi tako, da se zaradi javnih dajatev ne natenja jedro (substancija) kmetijskega imetja na splošno.

10. Z javnim sodelovanjem se uvede splošna organizacija pomoči pri umah in drugih elementarnih neugodah na tak način, da se težko prizadetim nudi primerna in pravična pomoč za nadaljevanje gospodarstva.

Tudi v teh točkah bo treba nekatere stvari še podrobneje obdelati in razložiti. Za sedaj bi opozorili le na to, da je iz načrta razvidno dvojje: na eni strani resne dolžnosti, ki so naložene kmetu in kmetičnemu stanu kot celoti (točke 1—5) na drugi pa naloge narodne skupnosti oz. države do kmeta in kmetičnega stanu ter njegovega gospodarstva (t. 6—10).

V ospredju kmetovih dolžnosti je lastna gospodarska samopomoč v združenstvu. Brez trdnega kmetijskega združenstva ne bomo mogli zadovoljivo reševati in rešiti gospodarskih vprašanj kmetijskega stanu. Močnega združenstva pa ni, če kmetiči ljudje nimajo dovolj bratskega duha in smisla za sodelovanje ter za skupnost. Zato povemo odkrito: Vsi gospodarski načrti bodo ostali na pol poti, če se kmetiči ljudje ne bodo s notranjim prepričanjem oklenili združenim ustanov. Potem tudi ne bo imelo nobene pravice pritoževati se nad svojim slabim gospodarskim položajem in stanjem.

Država je dolžna s zakoni in uredbami kmetijsko gospodarstvo štiti in

Primorska duhovščina zoper komunizem

Komunisti zoper slovenske in narodne duhovnike. — Okrožnica salonskega komuniste dr. Vilfana.

Slovenska duhovščina na Primorskem je že od nekdaj bila zgledno narodna ter, zlasti v goriški škofiji, tudi zgledno dušnopastirsko delavna. Saj je prav za prav iz Gorice, od dr. Mahničarja in dr. Pavlice ter drugih izšlo tisto veliko obnovitveno gibanje, ki je zajelo tudi vse Slovence, da smo v desetletjih pred prvo svetovno vojno v slovenskih dželah doživljali pravi narodni prerod v duhu katoliških načel.

Ko pa je nastopila komunistična OF tudi na Primorskem, se je vse predurilo. Slovenska duhovščina, ki je poprej nosila vso težo narodnega boja, je bila kar na tistem in čez noč na stran potisnjena. Komunisti so namreč po svojih že davno izločenih terenskih zaupnikih na dano znamenje na tistem začeli izpodkopavati duhovščini ugled in veljavo, da so potem lahko sami prevzeli v svoje roke usodo naroda, ki se jim je bil tako slepo zaupal.

Zdaj, ko je to strašno gorje prišlo tudi na Goriško in Primorsko, ljudje kolnejo komunisto, zraven pa dolže Kranjce, čeč, da je vse to prišlo s Kranjskega. Siromaki ne pomislijo, da je taisto gorje tudi na Kranjskem povzročil prav isti duh, ki pa ni bil ne kranjski, ne primorski, ampak hudičev: hlačevo komunistično boljševičsko internacionalo. Če bi hoteli o tem kaj več govoriti, bi lahko dokazali, da je večina teh hlapcev bila po rodu prav ali s Primorskega ali s Stajerskega in da je pravih Kranjcev med njimi bilo le malo. Toda s tem se ne bomo počeli, pač pa bi radi navedli, kaj o krivdi in ne krivdi zaradi to nesreče piše list »Vipavec«, glasilo za Kras in Vipavo, v svoji 8. številki. Tam v članku »Mi nismo nič krivi obdeluje tiste Primorce, ki pravijo, da niso sami nič krivi, marveč le Kranjci. Med drugimi takole pravi:

»Res je, da je bila centrala komunistične partije Slovenije na prejšnjem jugoslovanskem ozemlju, toda res je tudi, da so naši primorski komunisti sicer v zvezi in s pomočjo centrale doprinesli ogromen delež k organizaciji OF pri nas. Pa pustimo te, saj so to sami izvršili slovenskega naroda, to niso več Slovenci, ker so se prodali komunizmu, ki naroda ne prizna.

Toda vsakomur je jasno, da pošleca teh zločincev brez naroda ne bi mogla nihče napraviti. In tukaj — kaj bomo tajili — skoraj vsi smo se vsaj v začetku dobesedno prodali tem zapeljiv-

cem in smo se smejali resnim opominom naše duhovščine, ki je predstavljala skozi vsa leta trpljenja skoraj edino vodstvo. Na vse lepe opomine naših duhovnikov, ki so vse skozi trpeli z nami, nam pomagali in nas po svojih močeh branili, na vse smo pljunili in se predali hudičevim hlapcem.

Se celo več! Ali niso nekateri farani sami vpili: križaj ga — ubijte ga, ko so komunisti ubili cerknijskega kaplana, župnika Piska in Obida?

Ali niso ponekod farani sami prigovarjali partizanom, naj njihovega gospod nuncia malo priščeje, ker je proti? Se celo zamerali so tovarišem, če iz taktičnih razlogov tega niso storili.

Priznajmo, vse to je res! Danes je že marsikdo spoznal — hvala Bogu, velika večina — da ne bi nikoli tako daleč prišli, če bi bili poslušali svoje prave vodnike — duhovnike.

Skozi stoletja je slovenska duhovščina bila v slovenskem narodu vodilna. Zdaj pa pride komunist in ji to odreza. Pa boste rekli — da ni res, kar trdim. Imamo v rokah okrožnico, ki jo je bil 15. svedčana letošnjega leta izdal dr. Joža Vilfan kot tajnik Pokrajinskega odbora OF za Slovensko Primorje. V tisti okrožnici pravi dr. Vilfan, da se je komunistom treba bati »nove reakcije«. Nova reakcija pa v njihovih ustih pomeni vsako gibanje, ki je v nasprotju s komunizmom. Vsakega takega, ki po svoji vesti ne more in ne sme biti komunist, niti ne more in ne sme biti kristjan s komunizmom sodelovati, vsakega takega komunisti razkrije kot »fašista, reakcionarja, sovražnika narodne enotnosti itd. itd. Tako so zdaj udarili v tej okrožnici tudi po siromakih, a delavni slovenski duhovščini na Goriškem, kateri ta isti buržujski negovanec očita, »da je najbolj neborben element, nagnjen k oportunitizmu, h kompromisarstvu, k resignaciji.« Zato — nadaljuje dr. Vilfan — so duhovniki najbolj dostopni za poizkus nove reakcije. Pri tem pa je treba upoštevati še to, da je duhovščina nagnjena k podcenjevanju narodnega momenta in k nasprotovanju proti vodilni vlogi Komunistične Partije v našem gibanju.

Tukaj torej iz ust tega mladega gosposkega komuniste slišimo nezaslišano trditve, da slovenska duhovščina podcenjuje narodni moment. To govori zastopnik iste struje, kateri je narodnost zgolj vaba in reklama za njeno med-

narodnost. Da namreč katoliška duhovščina nasprotuje vodilni vlogi KP, to je najboljši dokaz, da je goriška slovenska duhovščina pravega duha, ker ve, da je komunizem za vsak narod največja nesreča. Le poslušati jo je treba!

Toda glejmo, kaj naprej govori dr. Vilfan: Pravi, da med poskuse te reakcije spada tudi »odpor proti naši (komunistični) disciplini in naši (komunistični) narodni oblasti. Tožili bodo (duhovniki namreč) nad nepotrebnimi žrtvami, podcenjevali bodo naše uspehe, bodo organizirali odpor proti dajetvam, zagovarjali bodo hojo v mesta (ko morajo ljudje hoditi so kupovati itd.), s prejemanjem okupatorjeve aprovizacije, organizirali mimo naše oblasti razne karitativne akcije itd.«

Zdaj razumete? Če duhovnik pravi, da naj komunisti ljudem ne izropajo vsega, je »reakcionar!« Če v svoji fari organizira kako Vincencijevo konferenco za podpiranje siromakov, je prav gotovo »narodni sovražnik«.

Nato dr. Vilfan daje nauke, kaj naj njegovi hlapci store: najprej je treba med duhovščino in ljudstvom oblatiti nadškofa. Nato pa je treba »nad duhovščino izvajati strogo kontrolo. Dosej je le severno primorsko okrožje poslalo poročilo o duhovščini, pa še to poročilo ni popolno.«

Nato veli dr. Vilfan, da je zdaj najprej treba v komunističnem duhu večino naroda utrditi, razviti borbenost in »svetiti« la oportunističnim poskusom naše duhovščine. Najbolj zagrizene duhovnike razkinkamo (to se pravi: oblatimo), večino pa na nevtraliziramo, (to se pravi: ustrahujemo).

Ko je dr. Vilfan tako napovedal boj slovenski duhovščini na Goriškem, pa na koncu toži: »Še vedno imamo skrižanje in izmikaje, še vedno imamo dezerterje, še vedno imamo težave s prehrano vojske, še vedno ljudje hodijo v mesta, še vedno dvigajo podpore, pokojine.« In prav za sklep kliče dr. Vilfan:

»Z našo stvarjo je tako, kakor s skalo, ki jo valimo proti vrhu. Tudi če smo le malo od vrha oddaljeni, nam bo skala neusmiljeno zdrvela navzdol, če jo tudi samo za trenutek spustimo iz rok.«

Nič ne pomaga: Ta komunistična skala še neusmiljeno drvi navzdol, če jo pokopala pod seboj vse, ki so jo ta leta tlačili kvišku, tudi dr. Vilfan!

Za obnovo živinoreje

Kaj bomo redili

Upamo in zaupamo, da gremo zopet boljšim časom naproti in da se bodo sčasoma zopet zacelile rane, ki jih je zadela vojna našemu gospodarstvu. Na porušeni kmetijski domaćinih se bodo zopet dvignile nove hiše in druga potrebna poslopja in hlevi se bodo polagoma začeli polniti z živino, saj jih je toliko deloma ali skoraj čisto izpraznjenih.

Takrat pa vendarle ne bomo rekli: »Kar vse v hlev, karkoli se dobi, samo da je polno. Ne, zavedati se bo treba, da smo takorekč v začetku nove reje in da bomo imeli dolga leta v naših hlevih le to in tako blago, s kakršnim smo znova začeli.

Če si malo ogledamo hleve v krajih, ki niso bili preveč prizadeti, slika niti ni tako huda. Ljudje so pri oddaji seveda dali iz hleva v prvi vrsti slabšo živino, krave, ki niso dobro molzele, niso šle redno po mleku, so bile stare, bolehnice in podobno. Redijo pa veliko mlade živine, da jo bodo imeli kot nadomestilo za oddano blago ali pa tudi za prodajo. Tam, kjer so zadržali le najboljše živali v hlevu in od tedaj redno mnogo naraščajo, so na prvi poti. Posnemali jih bomo, kjer koli bo je mogoče; le na dvojje bomo morali paziti. Prvič, da mlado živino res pravilno krmlimo in negujemo. Ni prav, če imamo v hlevu eicer mnogo naraščajo od dobrih krav, če pa ta ni dobro krmljen in negovan, mršav ali celo sestradan, slabo razvit in zastal. Tu velja načelo: raje manj mlade živine, a tista mora biti res dobra.

Drugič pa ne odberimo telet za plemo le po kravi, ampak tudi po biku. V tem pogledu pa na splošno slika pri nas ni ravno razveseljujoča. Žal nam res dobrih plemenskih bikov zelo primanjkuje. Tembolj pa moramo gledati na to, da tiste, ki so, res dobro izkoriščamo, to se pravi, da bomo ves njihov zarod pravilno in lepo vzredili.

Za vse, ki mislijo svojo živinorejo zopet urediti, pa velja načelo, ki smo ga pred vojno dostikrat gazili: V naše hleve n. e veliko živine, ampak le toliko, kolikor je moremo res prehraniti! Kljub vsem potrebam po gnoju, vprežni živini itd. bo iz gospodarskih ozirov vedno boljše, če imamo v hlevu le toliko glav, kolikor jih moremo zares pošteno nasiti. Vedno nam bo »pet silih krav več za leglo, kakor deset lačnih. Ta misel nam bodi vodilo pri obnovi živine v naših hlevih. Laže nam bo in obenem bolj za po-

mu pomagati, pa tudi gmojne bo morala podpreti stremeljenja in prizadevanja kmetijskega stanu za gospodarski napredek po načelu: izjemoma posredno, redno skupnosti.

Razume se, da izrečeno načelo velja za rodne razmere. Prav tako predpostavljajo urejeno stanjo vsi drugi naši načrti. Obnova poškanih domaćinih in razdejanih gospodarstev je izredna stvar, ki jo bo treba rešiti po posebnih, izrednih merilih in s izrednimi sredstvi, kakor je tudi strašno razdejanje nastalo s doročlj izrednimi sredstvi in nameni,

znej, če nas ne bo toliko skrbelo, kako hitro priti do velikega števila živine, ampak bolj, kako dobiti v hlev res dobro sorjo.

Pri tej skrbí bo kmeta morala podpreti oblast v čim večji meri. Potrebno bo načrtno, dobro premišljeno in res širokogrudno delo. Enkrat za vselej bo treba priti preko nesrečnega pasemskega vprašanja, ki je v letih pred vojno povzročilo nemalo škoda ter zmešalo — prav po nepotrebnem — marsikomu glavo. Treba bo najti širokopotezno in obenem načrtno rešitev.

Za obnovo živinoreje pa bo treba predvsem skrbeti s tem, da se bo v krajih,

kjer bo to mogoče, vzredilo mnogo prvovrstne mlade živine, zlasti pa plemenski bikli. Za to bodo potrebne živinorejske zadruge, ki naj pod strokovnim vodstvom od najboljšega plemenskega materiala ki ga bomo mogli, odbirajo ter pravilno vzredijo odlični plemenski naraščaji. Tudi za to delo bo potrebno dovolj strokovnega znanja in širokogrudnosti, da ne bomo zabredli v kakšno formalistično »uradovanje« s pikavolovsko natančno molzno kontrolo ali čim podobnim. A za to delo bodo potrebna tudi denarna sredstva, zakaj vzreja na pašnikih in preskrbi dobrega osnovnega materiala gotovo ne bo zastoj. Vendar pa lahko računamo, da bo za obnovo našega gospodarstva nekaj sredstev na razpolago, katerih del bo pač treba načrtno uporabljati za obnovo živinoreje. Ok.

Poziv kmetom in lastnikom vrtov

Kmetovalci se še enkrat opozarjajo, da v interesu prehrane prebivalstva v naši pokrajini in v njihovem lastnem interesu posejajo kar največ oljnih rastlin, najmanj pa toliko, kolikor zahteva uredba o poročnem pridelovanju oljnih rastlin, ex. kolikor jih je bilo predpisano od »Prevoda«. Predpisi navedene naredbe se bodo namreč brezopojno in pod vsakimi okoliščinami strogo izvajali in se nih nihče ne zanaša, da se morda jeseni sedaj izdane zakonite določbe ne bodo več izvajale, kajti položaj v preskrbi živil se prav gotovo v nobenem primeru ne bo zboljšal, ampak najraje še poslabšal in bo oblast morala še nadalje skrbeti za prehrano prebivalstva. Sedaj je še čas za saditev

buč, ki se kmetovalcem posebno priporočajo, da jih veliko nasade. Tudi za setev sončnic je še zadnji čas. Kdor nima semena, ga lahko dobi pri Glavni kmetijski blagovni zadruzi v Ljubljani, bodisi direktno, bodisi po občini.

Pa ne samo kmetovalci ampak tudi lastniki vrtov v Ljubljani in drugih krajih se pozivajo, da sejejo v kolikor tega še niso storili, v čim večjem obsegu sončnice in buče. Lastniki vrtov, ki imajo manj kakor 1 ha obdelane površine, so deležni še posebne ugodnosti, namreč, da prejmejo na vsakih 2 in pol kg oddane oljne semena 2 del olja, t. j. dvakrat toliko, kakor kmetovalci, ki imajo več kot 1 ha obdelane zemlje.

Angloameriški letalski napad na Grosuplje

Število Angloamer. terorističnih sovražnih napadov na naše mirne vasi, na zgolj civilne osebe in nevojne objekto se veča iz dneva v dan. Tako je 20. aprila tudi naša vas Grosuplje doživela tak teroristični zračni napad. Neslišno in iznenada je priletelo na našo vas od jugovzhodne strani več sovražnih letal — ter odrglo več bomb. Po doseglj dobjenih podatkih je ubitih 8 oseb. Med ubitimi so tudi nedolžne otroke žrtve.

Ubiti so: 6letni Climperman Alojzij, sin Šolaka sluga, njegov 10letni brat Climperman Ivan, iz Grosuplje, posestnik 67 let, ni Košak Franc iz Stranske vasi pri Grosuplju, 25letna Zrnec Franciška, hči posestnika iz Stranske vasi, 35letna Zupančič Alojzija, župnikova kuharica, stanujoča v Stranski vasi, 10letni Boe Anton, sin kofarja iz Boštanske vasi pri Grosuplju ter Campa Leopold iz Ljubljane, ki se je med napadom mudil na Grosuplju. — Ranjeni so: 20letni Subat Jože iz Ljubljane, Gledališka ulica, 40letna Cvetkovič Jožeta, žena kofarja iz Stranske vasi, ter Perpar Jože, 10letni sin kofarja iz Boštanske vasi, in Perovšek Marija, žena elektromontarja iz Grosuplje.

Posestniku Košaku je napad uničil hlev ter ubilo 6 krav in uničilo čebelnjak. Posestniku Javorniku Francu iz Grosuplje je z zažgalno bombo uničilo kozolec in vsa gospodarska poslopja razen stanovanjske hiše.

Posestniku Bučarju Francu iz Stranske vasi je pogorel kozolec s vsem poljedelskim orodjem. Gostilničarju in posestniku Rusu Ivanu iz Stranske vasi je bomba podrla del hiše; prav tako je podrla bomba del hiše gostilničarju in trgovcu Millerju Leopoldu v Grosuplju in čevljarju Alinu v Stranski vasi. Sola je s polnimi zadetki raketnih bomb napol uničena. Zaradi eksplozij odvrženih bomb je seveda uničena opaka na strehah, popokane vse šipe in razmajani sledovi v veji vasi.

Doseglj povzročena škoda je velika, najbridejše so seveda krvne žrtve.

To nam prinašajo tako hvaloške »osvoboditeljske« razdejanje in smrt.

Moj vrt

Brez vlage rastlinje ne uspeva. Zato po vsakem dežju in zalivanju zemljo takoj prerahljajmo, da ostane vlaga v njej čim dalj. S prekopavanjem je pretrgana kapilarnost zemlje in voda ne more tako brž na površje, da bi tam izhlapela. Zelo priročni so v ta namen razni okopalniki, ki olajšajo delo. Okopavanje torej mnogo izboljša pridelek in ga obogati. Jagode prekopljemo šele po sadu.

Dones vrta zviša tudi letošnje osončenje s tekočim ali pa s suhim umetnim gnojilom. Razen kolerabice naj dode vse zelenice, zlasti še cvetja — ko so se dobro zarastle — vsakih 14 dni malo »moč«, dokler niso popolnoma razvite. Vsakokrat pa dajmo le majhno količino, približno 5 gr na kvadratni meter. To gnojenje izvršimo le oblačni dni in pazimo pri tem, da ne sipljemo gnojila na liste. Seveda je treba gnojilo takoj pokopati. Kot tako gnojilo uporabljamo zdaj apneni soliter. Namesto umetnega gnojila lahko zalivamo z razredčeno gnojilco, a previdno ob deževju ali pa takrat, ko smo zemljo močno zalili, da gnojilo ne osmadi korenin.

Lahko je kdo izvrsten vrtnar, pa ga kljub dolgoletni praksi še kdaj polomi. Vem in epišno je znan rek, da sone vrtnarje zemlje poleti nikdar ne sme obeljati, kar pomeni: če si danes pobral sadje, takoj znova kaj posadi. Kajti škoda je vsakega trenutka, ki gre brez haska v izgubo. Poleg tega pa pripekajoče sonce zelo izsuši zemljo.

Vrh tega, da mora biti vsaka izpraznjena greda takoj spet prekrita, pognojena in obsejana, je paziti tudi na to, da takoj nadomestimo vsako manjkajočo rastlino, ki jo je uničil kak zajedalec ali bolezen. V manjšem vrtu je pač lahko — in tudi vrtnarjeva dolžnost je — vsako jutro pregledati grede in useble rastline dvigniti z lopato iz zemlje. Zemljo okrog korenin prešedemo in ko škodljivca najdemo, ga umorimo, rastlino pa najbolje kar sežgemo. V nadomestek moramo seveda imeti vedno sveže rastlinski naraščaji na razpolago. Za izpolnjenje praznin pridejo v poštev sadike takih sort, ki se hitro razvijajo, in — čuditi pozno poleti sajene — še dobiti glavni sadje v rasti. Od zimeke vrtnine ata tu prav za prav le dve, ki odgovarjata temu namenu: modra kolerabica »golič« in podzemna kolerabica »Hoffmanova masleno rumenac«. Marsikdo bo pripomnil, da je kolerabica poljski sadje. Je res, a na vrt sajena je boljše raste in je bolj mehka. Tudi glavna solata in zgodnja kolerabica ata za izpolnjenje praznin izvrstni za raneši pridelek. Za poletje je seveda potrebna taka sorta solate, ki dobro prenaša vročino. Najboljša od priporočenih sort je naša domača »pariška«. Tudi »Braziljanka« je odprna proti vročini.

Od kolerabice so vsakakor za izpolnitve praznin primernejše modre, ki bolje prenašajo vročino in mraz zaradi barvila, ki ga vsebuje olupek. Zato se tudi mehkejši in ne olesene tako kot zelene. Da imamo sadike vedno na razpolago, je priporočljivo sejati od malega travna dalje vsake štiri tedne in to do začetka velikega srpana. Če bomo na ta način vrtnarili, bomo ob koncu leta začudeni, koliko več smo pridelali od lani.

Opozoriti naj še na morebitne napake pri obdelovanju. Često opazimo po vrtovih zeljne glave, kolerabice, redkvice in drugo sorlo vrtnine, ki gre v cvet. To pa zato, ker je predolgo ostala na mestu. Mnogi vrtnarji so namreč mnenja, da je vrtnina boljše, če je dalj časa v zemlji, da je nekako bolj zrela. Res da mora dozoreti, a ne preveč, kajti tako postane puhla, trda in neokusna. Čez neko mero pa se rastlina tako ne more razviti in dati večjega pridelka. Važno je torej, da pospravimo vrtnino pravočasno, kar več; važno je to ne le glede okusa, marveč tudi zaradi prostora, ki ga še enkrat zasadiamo in nam da na ta način še en pridelek.

Drugo, kar nam često hodi narobe, je to, da ne vemo, da nekaterim sadežem brez občne škode ne smemo sveže gnojiti. Na močno gnojeno zemlji postanejo čebula, redkev, korenje črvi, grah pa razvije toliko zelenja, da že nima več časa in ne moči za tvorbo stročja.

S setvijo fižola ne hitimo preveč. Fižol potrebuje namreč precejšno mero toplote za kaltev in dobro rasti v prvi dobi. Zelo je občutljiv za pozebo, in sicer takrat najbolj, ko se poleg kličnih razvije še nekaj prvih listov. Do tedaj se namreč hrani rastlina še iz rezervne hrane zrnja, ki je približno v tej dobi izžepana. Če sadika v tej dobi trpi mraz — kar je pri zgodnji setvi skoraj vedno — se kljub zgodnji setvi pridelek mnogo zakašni. Nevarnost je tudi, da nam že posejane kolerabice ujame mraz. Posebe namreč uidejo v cvet, ne da bi tvorile gomolje. Zato naj jih oni, ki je seditivjo zelo neučakan in jih je že posadil, čez noč pokriva, če se obeta mraz in vlaga. Prav tako naj pazi na fižol, če ima že vsejzenega. Vedno naj bo pozoren na pozno elano.

Spinača pa obratno žene v cvet zaradi prepozne setve v vročini. Zato je tem boljše, čim prej smo jo sejali.

Pa še o paradižnikovih sadih. Le krepke sadike bodo res zadovoljive. Kdor jih vzgaja doma, naj ji torej pikira v dobro zemljo, ker utrjuje. Nikakor pa pred 10. velikim travnom ne ni čas za sajenje na prostem. Zato s tem še potakajmo, čeprav se nam ponuja na trgu že obilica paradižnikovih sadih. C. H.

Gospodarstvo

Kavni nadomestek.

Najvažnejša plačila, katere se je največ v Nemčiji potočilo, ni bilo, kakor bi si kdo mislil, pivu, temveč — kava, kar je dokazal vodja skupine gostinske obrti. Že pred vojno je znala potrošnja kave v Nemčiji še enkrat toliko kot potrošnja piva, namreč 130 litrov na leto. Ker se je potrošnja piva zmanjšala, je sedaj naloga gostinske stroke, da se nadomesti. Zato mora paziti na kavnne nadomestke in domače žaje, si pridejo kot nadomestki v pivov. Kakor še vedno nemška industrija piva izdeluje toliko piva, da zadostja za skromno potrošnjo, tako mora tudi gostinska stroka gledati, da

daje kavnne nadomestke in žaje v obliki takih pič, da zadovolje goste.

Nadomestna kava je danes na volilnem mestu med pičkami v gostinskih obratih. — Treba pa jo je pravilno pripraviti. Ugotoviti je treba, da se je v kavni nadomestek dosegel mnogo šarilo. Kuhalni poskusi so pokazali, da omogoča 8 gramov kavnega nadomestka na liter popolno izkoriščevanje, če se kuba kavnim nadomestek 5 minut. Voda skupine se mnenja, da mora vsak gostinski podjetnik zlasti za žene nasiti na to, kakšen kavni nadomestek kuhajo. Isto velja za domači čaj, katerega večšina gostinskih podjetnikov mačehovsko obravnava.

Z zelenjavo na trg!

Pridelovalci, ki bodo prvi prodajali na trgu, dobe nagrade v gnojilih

Da bi pridelovalci zelenjave pripeljali čim več zgodnjih pridelkov na ljubljanski trg, je Kmetijska zbornica v zvezi s sešanki ljubljanskih vrtnarjev določila in preskrbela naslednje vzpodbudne nagrade:

1. Kdor bo letos prvi postavil na ljubljanski trg (Vodnikov trg) nasekrat vsaj 10 kg špinade lastnega pridelka, bo dobil za nagrado 32 kg apnenega solitra; naslednja dva vrtnarja, ki boata pripravila za prodaj na Vodnikovem trgu vsaj po 10 kg špinade, dobila po 30 kg apnenega solitra, nato pa nadaljnjih 6 dobaviteljev nagrade po 15 kg amonijskega sulfata. Manj od 10 kg špinade ne prihaja v poštev za nagrado.

2. Za prve pridelke kolerabice (s listjem) sta določeni dve nagradi po 15 kg amonijskega sulfata in 8 nagraj po 10 kg amonijskega sulfata. Za zgodnji korenček (s listjem) se bo podelilo prvemu prodajalcu 10 nagraj po 10 kg apnenega solitra in za grah v strožu 10 nagraj po 10 kg apnenega solitra.

Pri vsaki vrtnini, ki naj pride v pošto za nagrado, mora dobavitelj postaviti na trg hkrati vsaj po 10 kg pridelka in se pred prodajo prijaviti na Vodnikovo trgu službojočemu tržnemu organu tako da bo za prodaj namenjen količino prej pregledal in številni tržni oddelek. Nato bo prodajalec takoj dobil pri mestnem tržnem oddelku nakaznico za umetno gnojilo in s to nakaznico bo dvignil gnojilo pri Kmetijski zadrugi v Malostrovi ulici 10.

Na področju mestne občine Ljubljanske je med vrtnarji mnogo vrlih pridelovalcev, ki se kljub današnjim težavam trudijo po najboljših močeh, da bi tudi na majhnih vrtnih zemljiščih pridelali čim več. Zato vabimo vse, da se opisanega nagradnega tekmovanja udeležijo v čim večjem številu — tako bo marsikateri lahko dobil še nekaj izvrstnih dušičnih gnojil, ki jih sedaj že povsod zmanjkuje. Imena nagrajenih bodo objavljena v dnevnem časopisu. Kmetijska zbornica.

Obvestila prehranjevalnega zavoda v Ljubljani

DELITEV ZASEKE BOLNIKOM IN DELAVCEM

26. in 27. aprila prejmejo zaseke za mesec april pri enem spodaj naštetih trgovcih:

1. Bolniki na ljubljansko bolnišnico nakazila v nakaznih količinah.

2. Delavci pri težkih in najtežjih delih na dodatno nakaznico »TD« ali »NTD« za april, pretisnato z zelenim »O« (Ljubljana znotraj bloka), z eno zeleno črto (Ljubljana na zunanji bloki ter občine Jelica, Polje, Dobrunje in Rudnik) ali s dvema zelenima črtama (ostale podeželske občine).

100 g zaseke na odrezek »TD 12«, ohr. 200 g zaseke na odrezek »NTD 21«.

Za ljublj. občane delijo zaseke trgovci: Kačar (Vodnikova 87), Avce (Bešigrad 13), Svetina (Kongresni trg 3), Kačar (Sv. Petra 69), Šarabon (Zlatoška 1), Pengov (Karlovška 19), Marolt (Trnavska 13), Lunder (Rožna dolina c. V/26) ter Nabavljalna zadruga uslužb. drž. železnice (Cesta 800 let Ljubljane) za svoje člane.

Nakazila trgovci naj prinesejo ponedelju za zaseke na klavnicu v torek, 24. aprila, dvignete jo pa v sredo 25. aprila popoldne.

Zbrane in nalepljene odrezke predložijo trgovci skupaj s ostalimi odrezki za april, preostale zaseke pa vrnejo na klavnico v soboto, 28. aprila popoldne.

Delitev zaseke na nakaznice ostalih občin uredijo dotični prekrbovalni uradi.

Delitev živil za juho delavcem

Delavci pri težkih in najtežjih delih prejmejo pri svojem stalnem trgovcu na oba odrezka »a« in »b« dodatno živilske nakaznice TD ali NTD za mesec april skupno 600 g živila.

Nakaznice za mleko

Mladina letnikov 1930 do 1935, ki dobiva mleko na nakazila 10 do 14, 15 do 18 in osebe, ki dobivajo mleko na nakazila 50 do 75, naj dvignete nova nakazila, ki jih bodo delili uradniki v mlekararni:

23. t. m.: Ambrožič, Bonča, Bricelj, Droie, Filipič, Gmajnar;

24. t. m.: Gruden, Guselj, Jančič, Jelenc, Kerin, Korosec;

25. t. m.: Kovarčič B., Krose, Kroupa, Lupine, Potončnik, Pretnar;

26. t. m.: Bupena, Sinkovec, Skorjanc, Span, Vidmar, Zajec.

Nakazila dore v teh dneh od 7. do 10. in od 15. do 19. ure. Predložijo naj živilsko kartico.

ZAHVALA. Vsem, ki ste našo nepozabno, zlato ženo, mamico, sestro, teto in avajino, gope

MARIJO KAISER

obsluži s cvetjem, ki poklonijo vence, jo spremljajo v njen poslednji dom in nam ob stensnem nadzoru usode stali ob strani, iskrena hvala. — Maja zadnja bo darovana v ponedeljek ob 9. dopoldne v frančiškani cerkvi.

KAISERJEVI.

ZAHVALA vsem sorodnikom, znancem in solaskim mladini, ki ste spremljali našega

FRANCITA

k poslednjemu počitku, za obslugo s cvetjem, zanj molili in nas v teški preizkušnji tolažili. Posebno zahvalo pa g. Berčiču za prvo pomoč, g. dr. Hawlinu, g. dr. Masten, č. sestram in strežništvu kirur. oddelka. — Vsem Bog plačaj! Ljubljana, 21. aprila 1945.

TOMAZIČEVI.

ZAHVALA. Vsem, ki so z nama sočustvovali ob pojezanju življenja in ob bridki izgubi najine ljube name, gospe

ROZE MAICEN

jo spremljali na njeni zadnji poti ter ji poklonili cvetja, posebno se g. dr. Spornu za njegov po. žrtvovanje trud — prisrčna hvala. Ljubljana, dne 21. aprila 1945.

Roza in dr. Martin Maicen.

ZAHVALA. Vsem, ki ste ob nenadni smrti mojega drugega moža, očeta, brata, gospe

Henrika Tešar

z nami sočustvovali ter ga s tako častnim številu spremljali na njegovi zadnji poti, se najprejkeje zahvaljujem. Posebno zahvalo sem dolga vlako. sprememni osebo za darovano cvetje in vso, katere je bila darovana v gubnoemnici za hčerko. Nadalje se zahvaljujem stanovanjem hranil. niških hiš za darovano vso v prvo pomoč.

Jelica 21. aprila 1945.

Zalujoca žena in hčerka.

ZAHVALA. Vsem, ki ste naši

MARI

bili dobri ob boleznih in smrti, jo spremljali z najprejkejo počitku, molili za njo, ji darovali v spomin cvetje in nam izrekli sožalje: srčna hvala. Bog povrni! — Za pokojno bo sv. maha v ponedeljek ob pol 7 v cerkvi sv. Frančiška v Šiški.

Zg. Šiška, 17. aprila 1945.

Družina Slapčakova in sorodstvo.

ZAHVALA. V neizmerni žalosti nad izgubo svojega edinega sina

FRANCIJA

ki je dočkal komaj devetindvajsete pomlad, se vsem onim, ki so ga spremljali na njegovi zadnji poti, mu nasluli rož na grob, nas tolažili in molili za pokojnega dušo, najlepše zahvaljujem. Prav tako srčno zahvalo g. zdravljenju. Pravi tak srčni zdravilci v njegovi teški bolezni, ženi Jakobini g. duhovnikom, ki so mu vedno stali ob strani s tolažilno besedo in darovali za njega sv. maha, in pevec, ki so mu zapeli zadnje pesem v slovo. — Bog naj Vam povrne Vaša dela ljubezni.

DRUŽINA ŽAGORC.

Odlok Vrhovnega komisarja o polaganju izpitov na univerzi

Uvaževaje dejstvo, da so se mnogi študenti zadnjega semestra ljubljanske univerze deloma več kot leto dni v okviru domaćih formalij ali pa drugih organizacij borili proti boljševizmu, da so pa zaradi to svoje službe bili ovirani pri dokončavanju svojih študij, nadalje po proučitvi stališča, ki ga je zavzel akademski senat univerze s svojo tozadevno odločitvijo z dne 2. marca 1945

odrejam:

Študentu ljubljanske univerze, ki bi zabil v rednih razmerah s koncem letnega semestra 1944, pravico do polaganja zaključnih izpitov, naj se neglede na tozadevno

odredbo obče univerzitetne uredbe kakor tudi fakultetnih uredb na lastni predlog priustijo k polaganju zaključnih izpitov, ako so odelužili vsaj eno leto vojne službe v smislu naredb Vrhovnega Komisarja s dne 29. XI. 1943 o vojni obveznosti na operacijskem ozemlju »Jadransko primorje«, ali pa kako drugo toj enako vredno službo.

2. Dokaz o odelužitvi vojne službe pri bavi slušatelj v obliki ustreznega potrdila svojega vojnega staršine, dokaz o odelužitvi toj enako vredne službe pa s potrdilom Sefa pokrajinske uprave v Ljubljani.

Po nalogu: Dr. Huber, I. r.

Delavska predstava

Operno gledališče v Ljubljani igra v ponedeljek, 23. aprila 1945, ob 5, za delavce Leharjevo opereto »Dežela smehljaj« in »Prodane novice«, kakor je bilo prvotno objavljeno. Cene so znižane od 12 lir navzdol. Vstopnice so v prodaji pri pisarni Delavske delodajalske protikomunistične akcije, Miklošičeva 22b-II., v nedeljo ob 8 do 11.

Radio Ljubljana

Dnevni spored za 23. april:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Vsebi zvoki — 8.50 Nemški spored — 8.50 Vsebi predavanje — 8.50 Poročila v slovenščini — 9 Pozdravi iz domovine — 10 Poročila v nemščini — 10.15 Nemški spored — 11.30 Slovenska oddaja — 12 Napovedi sporeda, nato opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini in slovenščini — 12.40 Nemški ljudski koncert — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Nemški spored — 15 Zvezdski ur — 15.45 15 minut za poročila v nemščini in slovenščini — 18 Nemški ur na glasba nemških skladateljev — 19 Ura pesmi — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Kaj prinaša prihodni teden — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Nemški spored — 22 Poročila v nemščini, napovedi sporeda — 22.15 Glasba pred polnočjo.

Dnevni spored za 23. april:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji koncert — 7.10 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 12 Napovedi sporeda nato opoldanski koncert — 12.30 Poročila v nemščini, poročilo o položaju in poročila v slovenščini — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Vsebi nekaj — 15 Nemški spored — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17.15 Glasbena medija — 18.45 Sogovorje beseda — 19 Harmonika — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Predavanje — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Vsebi spored — radio zapoj — 22 Poročila v nemščini — 22.15 Glasba pred polnočjo.

Brojne novice

Sv. maha ob obletnici smrti pok. g. Janca Menarta se bo brala dne 26. aprila t. l. ob 7 v cerkvi sv. Jakoba

Sv. maha zadušnica za padlim domobranskim podnadnikom Starešnikom Nikancom, ki je umrl 24. aprila ob pol 7 pri oltarju sv. Frančiška v frančiškani cerkvi.

Duhovna obnova za akademsko izobražene žene bo prihodnjo nedeljo 23. t. m. in odsluži redno vsako zadnjo nedeljo v mesecu od šestih zvečer ter naslednje jutro ob sedmih v uršuliški kapeli. Vilmova vavljena domobranskim narodnikom Kukovica Francetom bo v ponedeljek 23. t. m. ob 7 peti ur. maha v frančiškani cerkvi. Vabljeni njegovi prijatelji iz Zavoda za soo. zavarovanje.

Obletnice Kogovskovo razstavo slikarskih del v galeriji Obersnel, Gosposvetska c. 31, katera bo trajala od 22. t. m. dalje, do nadaljnjega vsak dan od 9-19.

Nemoteno se vrši strojeplasilni pouk zgodnjazjutraj, pozno popoldne ali zvečer po želji. Novi tečaj 23., 24., 25. aprila. Informacije: Christofor učni zavod, Domobranska cesta 15.

Izročitev popravil v trgovini Ana Poganič, Ljubljana — Pod Trnovo 1. Naznanjamo, da bo trgovina v dnevi 24., 25. in 26. aprila od 8 do 12 in od 15 do 18 ure v vrhvo izročitve popravil odprta. Interesenti naj se izvolijo ogledati v tem času. — Uprava trgovine Ana Poganič.

Dijakom — dijakinjam nudimo vso pomoč za šolo: Specijalne instrukcije, Kongresni trg 2/II.

Leite se strojeplasilni Praktično znanje po teoretični in koristno vsakomur! Novi enodvo., trimesecni tečaj se pričenejo 23., 24., 25. aprila. Učene ure dogovorno. Informacije: Christofor trgovski učni zavod, Domobranska cesta 15.

Moško kolo, akoraj novo z dinamno lučjo ugodno napravljen za vsakogar. Marilja — 12.15 Glasbena medija — 18.45 Sogovorje beseda — 19 Harmonika — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Predavanje — 20 Poročila v nemščini — 20.15 Vsebi spored — radio zapoj — 22 Poročila v nemščini — 22.15 Glasba pred polnočjo.

Kupimo

OBHAJILNO OBLEKO za 7 letnega dečka, kupim. Hudovernika v 41.

NOVA TRGOVINA — filtrirni kupi razne umetnine — in razne boljše predmete. Plača takoj. Stritarjeva 2.

NOVA TRGOVINA — filtrirni kupi jedilne, vinske servise, pribore in razne steklene predmete. Plača takoj. Stritarjeva 2.

ELEKTRE, HLADILNIK (Frigidaire) nov ali dobro ohranjen kupim ali dam za protivrednost. Naslov: Prešernova ul. 44.

NAKUP IN PRODAJA vankovirskih predmetov. Trgov. »Ogled«, Mestni trg 3.

Komisijka trgovina Hinko Privšek, Ljubljana, Gradišče št. 7.

KUPI: Vozila: otroške športne in globoke vozičke, otroške bicikle in trikele.

Service: jedilne, Hker servise, sadne servise, kavine, čajne in druge servise, krožnike, kozarce.

Glasbila: kitare, mandoline, gosli, gramofone, citre, tamburice.

Perilice: ručne, kapne, blazine, friolice in druge brišče, damsko, moško in otroško perilico.

Preproge: predpostelne, nite, kakos tekače, linolej, predpražnike. Oblečila: damske obleke, kostume in spomladan. plaščke. Tehtnice: kuhinjske in »Berkele«.

Jedilne pribore: alupka in krčm.

HLADILNO OMARO, prazno brez hladilnega stroja, za okrog 250 l vsebine, novo ali rabljeno, kupim. Rudolf Jelen, Gledališka 12.

KUPIM štiri ručne in 4 kapne, če dobro ohranjene. Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 2766.

KANJE (ročke), pločvine, kupuje »Petronafas«, A. Hmelak, Ljubljana, Ciril.Meto dvoja 35 a.

STIKLENICE vseh vrst, pletenice, šivljiske odpadke — pločvine, sode, vankovirski papir, razne kovine — rabno in nerabno, lezajo in tehnične predmete stalno kupuje in dobro plača »Metalina«, Gosposvetska cesta 16, tel. 32-88, nasproti De. lavskega doma.

SLIKE samo boljših slovenskih slikarjev kupi privatnik. Ponudbe z navedbo slikarjev na upr. »Slovenec« pod 2746.

DALNOGLLED, dobro ohranjen, po možnosti Zeiss trieler 8 x 30, kupim. Ponudbe a cenno na upr. »Slovenec« pod »Svetloba« 2873.

STIKLENICE — Franc Jozef, čiste, kupimo. Drogerija Ant. Kanc, Zidovska ulica 1.

Glasba

KITARO, dobro ohranjeno, kupim. Naslov v upravi »Slovenec« pod 2858.

»UGLAŠEVALEC« glasovirjev, Telefon 39-23, Jurček, Trzinjskega c. 7-II.

Obri

Pozor stavebniki in bližni posestniki! Dobavljam, polagam in siruim stare parkete

IOSIP BRLEC

(Ljubljana, Kolodvorska ul. 28, a. Tel. 37-68.

Denar

10 DELNIC Ljubljane kreditne banke in 15 delnic Zadruga gospodarske banke, prodam. Naslov v upravi »Slovenec« pod 2854.

Sobe

SONČNO SOBO od, dam solidnemu gospodu. Naslov v upravi »Slovenec« pod 2814.

Stroj

SEJALNI STROJ za žito, skoraj nov, prodam ali tudi zamenjam. Naslov v upravi »Slovenec« pod 2901.

Pridelki

SENO prodam. Jurčeva pot 117, Kriškovo Selo.

Živali

KOZO, brejo, dobro mlekarico, kupim, — Elikan, Ižanska c. 93.

5 PRASICE, 7 tednov stare, prodam. Poizve se v upravi »Slovenec« pod št. 2796.

MERJASCA, plemen. skega, priznanega, 6 mesecev starega, prodam. Poizve se v trg. Fotokar, Smarje-Sap.

PLEMENSKEGA ZREBKA, lepega, 2 leti starega, zamenjam za kobilu. Omenjen Alojzij, Stranje 3, št. Vid pri Stični.

KONJE za klanje kupujem. Pušnik Justina, konjska mesarica — Opekarska cesta 38 — Trnovo, Ljubljana, (j

KRAVO mlekarico, — drugi brejo, zamenjam za prevodnico, Velkavrh, Tomčevo.

Sobe

SONČNO SOBO od, dam solidnemu gospodu. Naslov v upravi »Slovenec« pod 2814.

Stroj

SEJALNI STROJ za žito, skoraj nov, prodam ali tudi zamenjam. Naslov v upravi »Slovenec« pod 2901.

Pridelki

SENO prodam. Jurčeva pot 117, Kriškovo Selo.

Živali

KOZO, brejo, dobro mlekarico, kupim, — Elikan, Ižanska c. 93.

5 PRASICE, 7 tednov stare, prodam. Poizve se v upravi »Slovenec« pod št. 2796.

MERJASCA, plemen. skega, priznanega, 6 mesecev starega, prodam. Poizve se v trg. Fotokar, Smarje-Sap.

PLEMENSKEGA ZREBKA, lepega, 2 leti starega, zamenjam za kobilu. Omenjen Alojzij, Stranje 3, št. Vid pri Stični.

KONJE za klanje kupujem. Pušnik Justina, konjska mesarica — Opekarska cesta 38 — Trnovo, Ljubljana, (j

KRAVO mlekarico, — drugi brejo, zamenjam za prevodnico, Velkavrh, Tomčevo.

Sobe

SONČNO SOBO od, dam solidnemu gospodu. Naslov v upravi »Slovenec« pod 2814.

Stroj

SEJALNI STROJ za žito, skoraj nov, prodam ali tudi zamenjam. Naslov v upravi »Slovenec« pod 2901.

Pridelki

SENO prodam. Jurčeva pot 117, Kriškovo Selo.

Živali

KOZO, brejo, dobro mlekarico, kupim, — Elikan, Ižanska c. 93.

5 PRASICE, 7 tednov stare, prodam. Poizve se v upravi »Slovenec« pod št. 2796.

MERJASCA, plemen. skega, priznanega, 6 mesecev starega, prodam. Poizve se v trg. Fotokar, Smarje-Sap.

PLEMENSKEGA ZREBKA, lepega, 2 leti starega, zamenjam za kobilu. Omenjen Alojzij, Stranje 3, št. Vid pri Stični.

KONJE za klanje kupujem. Pušnik Justina, konjska mesarica — Opekarska cesta 38 — Trnovo, Ljubljana, (j

KRAVO mlekarico, — drugi brejo, zamenjam za prevodnico, Velkavrh, Tomčevo.

Sobe

SONČNO SOBO od, dam solidnemu gospodu. Naslov v upravi »Slovenec« pod 2814.

Stroj

SEJALNI STROJ za žito, skoraj nov, prodam ali tudi zamenjam. Naslov v upravi »Slovenec« pod 2901.

Pridelki

SENO prodam. Jurčeva pot 117, Kriškovo Selo.

Živali

KOZO, brejo, dobro mlekarico, kupim, — Elikan, Ižanska c. 93.

5 PRASICE, 7 tednov stare, prodam. Poizve se v upravi »Slovenec« pod št. 2796.

MERJASCA, plemen. skega, priznanega, 6 mesecev starega, prodam. Poizve se v trg. Fotokar, Smarje-Sap.

PLEMENSKEGA ZREBKA, lepega, 2 leti starega, zamenjam za kobilu. Omenjen Alojzij, Stranje 3, št. Vid pri Stični.

KONJE za klanje kupujem. Pušnik Justina, konjska mesarica — Opekarska cesta 38 — Trnovo, Ljubljana, (j

KRAVO mlekarico, — drugi brejo, zamenjam za prevodnico, Velkavrh, Tomčevo.